

Міхневич А. Л.

вчитель Кам'янківської ЗОШ І-ІІІ ступенів

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ УЧНЯ.

Упорядник : Міхневич А.Л., « Міжпредметні зв'язки на уроках музичного мистецтва як один із засобів формування естетичного світогляду учня» вчитель музичного мистецтва Кам'янківської ЗОШ І-ІІІ ступенів. 2023 р.

сторінок 53 .

Рецензент : Підгорняк Ірина Анатоліївна, вчитель методист предметів морально - етичного спрямування Підволочиської ЗОШ І-ІІІ ступенів.

Рекомендовано : Даний посібник рекомендовано вчителям музичного мистецтва, керівникам мистецьких гуртків. Складається із трьох розділів. Перший розділ розкриває сутність формування естетичного світогляду учня засобами міжпредметної інтеграції на уроках музичного мистецтва. Другий розділ вміщує розробки уроків з музичного мистецтва, із використанням зв'язків міжпредметної інтеграції. Третій розділ містить певний матеріал, що допоможе вчителю підготувати урок.

Зміст

Вступ

Авторські відомості

РОЗДІЛ I : Міжпредметні зв'язки на уроках музичного мистецтва як один із засобів формування естетичного світогляду учня.

1.1 Поняття та сутність міжпредметної інтеграції .

1.2. Особливості інтегрованого навчання у сучасній школі.

1.3 Формування естетичного світогляду учня у міжпредметній інтеграції.

Розділ II : Розробки уроків з музичного мистецтва.

2.1 «Танці Польщі, Чехії та Угорщини» *урок 4 клас*

2.2 «Чарівна Франція» *урок 4 клас*

2.3 «Зародження музики». *урок 5 клас НУШ*

2.4 «Як розмовляє мистецтво». *урок 5 клас НУШ*

2.5 «Діти у мистецтві». *урок 5 клас НУШ*

2.6 «Все почалось з пісні». *урок 5 клас НУШ*

2.7 «Щедра осінь» *урок у 1 класі.*

2.8 «Світ вокальної музики». *урок 5 клас*

2.9 «Краса оркестрової музики. Види оркестрів» *урок 5 клас*

2.10 «Весняночка –паняночка». *Виховний захід*

Розділ III : На допомогу вчителю.

АВТОРСЬКІ ВІДОМОСТІ.

Міхневич Андрій Львович - вчитель Кам'янківської ЗОШ I-III ступенів Підволочиської громади Тернопільської області.

Дата народження : 20.06. 1980 р.

Освіта: вища (Тернопільський державний педагогічний університет ім. В. Гнатюка 2002 р.)

Спеціальність за дипломом : музична педагогіка та виховання

Кваліфікаційна категорія: вчитель вищої кваліфікаційної категорії.

Стаж роботи: 21 р.

Педагогічне кредо: Якщо ви володієте знанням, дайте змогу іншим запалити від вас світильники.

Педагогічна проблема : Міжпредметні зв'язки на уроках музичного мистецтва як один із засобів формування естетичного світогляду учня.

Результат педагогічної діяльності:

Лауреат обласного туру *Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2017»*. у номінації музичне мистецтво.

Переможець районного етапу *Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2017»*. у номінації музичне мистецтво.

Керівник вокального ансамблю *“Стожари”* переможця обласного фестивалю-конкурсу патріотичної пісні *“Свята Покрова”* присвяченого відзначенню 75-ї річниці створення УПА у номінації *“Патріотична пісня”*. Диплом II ступеня. 2018 р.

Керівник вокального ансамблю Кам'янківської ЗОШ I-III ст. переможця обласного фестивалю-конкурсу вокально-хорових колективів *“Молитва за Україну”* присвяченого 100 - річчю Соборності України, у номінації *“Вокальне мистецтво”*. Диплом I ступеня. 2019 р.

«Пізнання світу почуттів неможливе без розуміння й переживання музики, без глибокої духовної потреби слухати музику й діставати насолоду від неї. Без музики важко переконати людину, яка вступає у світ, у тому, що людина прекрасна, а це переконання, по суті, є основою емоційної, естетичної, моральної культури».

В. Сухомлинський.

ВСТУП.

Музика є скарбницею людських почуттів, думок і переживань. Духовний світ дитини, яка зуміє сприйняти це багатство, стає значно яскравішою, різнобічною особистістю. Викликаючи естетичні переживання, музика не тільки спрямовує емоції та активізує мислення, а й позитивно впливає на всі інші сторони психологічної діяльності людини, пробуджує творчі сили, уяву, фантазію. В музично – естетичному вихованні велику роль відіграє розвиток сприйняття музики, виховання любові до прекрасного. В.

Сухомлинський стверджував, що «Створювати нові музичні твори можуть лише окремі люди, але розуміти мову музики, користуватися фарбами музики в духовному спілкуванні під силу всім». Творчість дитини виявляється в тому, як вона виражає в музиці свої почуття і переконання, як стає співавтором твору. Заслуговують великої пошани ті вчителі, які ще з початкової школи намагаються прилучати кожного учня до гри на музичному інструменті, до участі у хорі чи ансамблі, де саме і проявляється музична творчість дітей. На мою думку, навчити сприймати та розуміти зміст музики, духовно збагатити школяра – найголовніше завдання музично - естетичного виховання у школі, необхідна умова для компетентного, гармонійного та всебічного розвитку особистості.

**Розділ І. МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ
НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ
ЕСТЕТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ УЧНЯ.**

1.1 Поняття та сутність міжпредметної інтеграції.

Проблема міжпредметних проєктів, інтегративних зв'язків у школі актуальна для педагогічної науки у всі часи. Вчені та вчителі-практики замислюються над тим, як формувати у дітей цілісне уявлення про світ, створити загальну платформу зближення предметних знань протягом багатьох віків. Про важливість інтеграції знань неодноразово наголошувалось у прогресивній педагогіці різних епох – так у Відродженні вчені, виступаючи проти схоластики в навчанні, підкреслювали важливість формування у школярів цілісних уявлень про взаємозв'язок природних явищ. Ідея об'єднання в рамках одного уроку (одного предмету) декількох різних підходів та поглядів на одну й ту саму тему, не є щось принципово новим і в працях Я. А. Коменського де акцентується увага на необхідності «завжди і всюди брати разом те, що пов'язано одне з одним». Необхідність інтегрованого підходу до організації навчально-виховного процесу великий дидакт пояснював таким чином: «Всі знання виростають з одного коріння – навколишньої дійсності, мають між собою зв'язки, а тому повинні вивчатися у зв'язках». Не втратили актуальності думки Д. Локка про доцільність наповнення змісту одного предмета фактами інших. К.Д. Ушинський теж справедливо вважав, що знання та ідеї, які повідомляються будь-якими науками, повинні органічно об'єднуватися у світлий і, по можливості, широкий погляд на світ та життя взагалі.

З'ясуємо суть понять «міжпредметні зв'язки» й «інтеграція» та особливості їх впровадження в навчання учнів школи. Довгий час терміни «міжпредметні зв'язки» та «інтеграція навчального матеріалу» вживалися як синоніми.

Проте згодом намітилася їх диференціація: у тих випадках, коли один предмет є основним, а відомості з іншого викладаються лише в допоміжній ролі з метою повторення, прискорення процесу навчання чи закріплення знань, умінь і навичок є підстава говорити про міжпредметні зв'язки.

Інтеграція – це «відбір та об'єднання навчального матеріалу з різних предметів з метою цілісного, системного й різнобічного вивчення важливих

наскрізних тем (тематична інтеграція); це створення інтегрованого змісту навчання – предметів, які об'єднували б в єдине ціле знання з різних галузей». Характеризуючи міжпредметні зв'язки, слід зазначити, що вони тлумачаться як „ дидактичний засіб, який передбачає комплексний підхід до формування й засвоєння змісту освіти, що дає можливість здійснювати зв'язки між предметами для поглибленого, всебічного розгляду найважливіших понять, явищ. Своєю чергою міжпредметні зв'язки відображають комплексний підхід до виховання й навчання, який дає можливість виділити як головні елементи змісту освіти, так і взаємозв'язки між навчальними предметами. Питанням інтегрованого навчання та організації міжпредметних зв'язків на уроках присвячено багато праць українських вчених. Так, наприклад, уроки інтегрованого змісту та уроки з використанням міжпредметних зв'язків, О. Я. Савченко розглядає як матеріал, що має допоміжне значення для вивчення певної теми. На думку науковця, це окремі короткочасні моменти уроків, які сприяють глибшому сприйманню та осмисленню якогось конкретного поняття. Натомість під час інтегрованого уроку учні ознайомлюються зі змістом різних предметів, включаються у несхожі між собою види діяльності, що підпорядковані одній темі”. За М.М. Фіцулою, для інтегрованих уроків та уроків з міжпредметними зв'язками характерне таке структурування змісту й форми, яке викликає передусім інтерес в учнів і сприяє їх оптимальному розвитку й вихованню. Ідея реалізації інтегративного підходу до навчання та міжпредметних зв'язків на уроках – важливий фактор, що сприяє підвищенню якості навчально-виховного процесу у різних класах. Адже нині пріоритети надаються розвивальній функції навчання, особлива увага приділяється формуванню самостійності, навчанню критичного мислення та креативності. Тому для інтегрування окремих навчальних курсів існують об'єктивні причини й передумови. Різні види діяльності які притаманні урокам інтегрованого змісту, роблять їх цікавими, запобігають втомлюваності дітей, посилюють інтерес до навчання та школи в цілому. За

допомогою міжпредметних зв'язків у дітей формуються види навчальної діяльності та навчально-пізнавальна культура. Реалізація міжпредметних зв'язків та проведення інтегрованих уроків сприяє розкриттю творчих здібностей кожного вчителя, в урізноманітненню методів та організаційних форм навчання для посилення інтересу учнів до знань, активізації мислення, опанування системою наукових знань і, зрештою, підвищення результативності всієї навчально-виховної роботи.

2.1. Особливості інтегрованого навчання у сучасній школі.

В останні роки водночас з розвитком теорії та практики використання міжпредметних зв'язків як одного з найдоступніших рівнів інтеграції знань, стає провідним тезисом у Новій Українській школі. Ідеї поєднання знань у цілісну систему є ефективним шляхом формування у здобувачів освіти цілісної картини отримання знань про світ, довкілля, культуру, то що. В умовах реалізації нового Державного стандарту освіти питання інтегрованого навчання набуває нового, актуального значення та сприяє реалізації мети мистецької галузі: розвитку успішної особистості учня у процесі освоєння мистецьких надбань людства.

Питання інтеграції в мистецькій освітній галузі широко розкрила Людмила Масол, кандидат педагогічних наук, науковий керівник і експерт проєкту ЮНЕСКО з мистецької освіти в Україні. Вона висвітлила теорії інтеграції та обґрунтувала авторську концепцію в програмах курсу «Мистецтво» для закладів загальної середньої освіти й впроваджених у практику підручників та посібників для шкільного навчання та виховання 1-11 класів. Інтеграцію художніх знань учнів авторка трактує як один із провідних принципів загально мистецької освіти. Також звертає увагу на доцільність інтегрованого навчання мистецтва і полі художнього виховання школярів на уроках та позаурочний час як чинник розвитку творчої особистості, та її естетичної культури й духовності. Процес та результативність впровадження інтегрованого навчання в закладах освіти безпосередньо покладає на

професійні компетентності педагога, який забезпечить не лише формування відповідних компетентностей в учнів, а й змінить роль самого вчителя в освітньому процесі.

У мистецькій освітній галузі при викладанні предметів, лише тісна взаємодія вчителів, що дотичні до навчання мистецтва: музики, малювання, слова можуть реалізувати завдання описані в Державному стандарті. Саме тому важливо розрізнити Інтегроване навчання та міжпредметні зв'язки.

Розглянемо порівняльну характеристику інтегрованого навчання та використання міжпредметних зв'язків на уроках мистецької освітньої галузі. Отже, відрізняються ролі навчального предмета та навчального матеріалу, а також принципи об'єднання навчального матеріалу.

Роль навчального предмета. При інтегрованому навчанні музичне та образотворче мистецтво рівноправні предмети. Коли в закладі освіти викладається інтегрований курс «Мистецтво». Не розділений на окремі предмети, важливо пам'ятати, що обидва предмети є однаково головними. Вчитель не може надавати перевагу одному, а інший підпорядковувати. При використанні міжпредметних зв'язків один предмет є основним, а відомості з іншого допоміжні. Наприклад при вивченні теми походження мистецтва (модельна навчальна програма «Мистецтво» 5-6 класи авт. Масол Л.М.) учні знайомляться з походженням образотворчого та музичного мистецтва (інтеграція теми) а відомості з історії допомагають розкрити тему (Міжпредметні зв'язки).

Роль навчального матеріалу при інтегрованому навчанні має блокову структуру, коли є одне два головні поняття, явища, які розглядаються з різних точок, зору різних позицій протягом короткого часу. При використанні міжпредметних зв'язків навчальний матеріал подається лінійно: поняття, терміни, явища пов'язуються з іншими темами галузями.

Коротко зобразимо практичний інструментарій для організації інтегрованого навчання. На уроках мистецтва учні можуть виконувати **каліграму** (графічна загадка яка стимулює образне мислення, або розвиває спостережливість і вміння концентруватися, тобто тематичний малюнок, створений за віршем). Як повноцінне практичне завдання при вивченні шрифтів: записати текст виучуваної пісні. Слід наголосити, що написання слова має повторювати форму відповідного мальованого елемента.

Пантбук (з англ. paint намальована книжка) практичне завдання, яке чудово підійде для виконання на уроках мистецької освітньої галузі як при повній, так і частковій інтеграції. Учні не лише виконують практичне завдання з музичного чи образотворчого мистецтва, ай тезово оформляють теоретичну частину уроків, та рефлексують.

У модельних програмах інтегрованого курсу «Мистецтво» з'являється нова для уроків мистецької освітньої галузі тема «**Анімація**». Тема є не лише

новою ай цікавою для учнів, адже вони мають можливість створити короткий анімований фільм на уроці образотворчого мистецтва, та дібрати музичний супровід на уроці музичного мистецтва, або ж навпаки: записати виконання пісні, яку розучують на уроці музичного мистецтва, і до неї створити анімований фільм.застосовуючи простий у використанні мобільний застосунок [Stop Motion Studio](#).

Ефективними для міжгалузевої інтеграції в закладі освіти є також використання предметних днів та тижнів. В освіті з'являються нові напрямки, а завдання вчителя – приймати виклики сучасності та змінюватися самим, адже інтеграція робить знання учнів більш значущими та застосовними.

При викладанні музичного мистецтва застосовують різноманітні міжпредметні зв'язки з іншими предметами . Найбільше міжпредметні зв'язки на уроках художньо – естетичного циклу виявляються між мистецькими дисциплінами: всесвітньою та українською літературою, образотворчим мистецтвом, хореографією.

Слухання музичних творів з їх подальшим розбором передбачає використання знань і умінь, отриманих учнями на **уроках української мови та літератури**.

Це поняття про цілісність тексту і його частинах, смислових і лексичних зв'язків частин тексту, теми та основної думки тексту; вміння самостійно виявити сенс твору, користуватися лексичними синонімами для більш точного викладу думок, виразності висловлювання і подолання невиправданого повторення слів. Постійно залучаються знання, отримані учнями на **уроках літератури**: початкові відомості про образність художньої літератури, поняття "художній образ", "життєва правда і художня вигадка" в літературному творі, "тема та ідея твору"; поняття про діалог і монолог, про літературного героя; портрет літературного героя.

При розучуванні хорових творів та роботі по музичній імпровізації використовуються знання та вміння, що формуються в учнів на **уроках української мови**: вміння правильно вимовляти слова, виразно читати

текст, визначати в словосполученні головне і залежне слова; знання видів простих речень (розповідні, питальні, спонукальні) і вміння дотримуватися вірну інтонацію при їх вимові.

Музична програма для школярів спирається на зв'язок **музики з образотворчим** мистецтвом - малюнок як зримий образ, який швидше і легше «зчитується» дитиною, ніж текст; завдяки малюнку розвивається механічна пам'ять. Колір, контраст фігур та відтінків, настрої малюнка допомагають дитині розповісти про свої музичні враження. Використовуються музичні твори в яких зображено природні явища, пори року, образи живої природи, що допомагають дітям підсилити та краще сприймати навколишній світ. Цікавим у своїй основі є метод творчої релаксації - фрактальний малюнок, який крім творчо-емоційного змісту, створює психологічну картину світосприйняття учня.

Міжпредметний зв'язок «**музика – географія**» реалізується під час вивчення життєвого шляху композиторів, адже учнів необхідно познайомити з країною, в якій народився той чи інший композитор, з її географічним положенням, звичаями, традиціями, навіть особливостями клімату.

Музика та історія. Історія-наука, а не мистецтво, проте історія музиці дала дуже багато сюжетів, які стали різноманітними жанрами в музичному мистецтві – від козацьких історичних пісень та дум до історичних портретів опер, симфоній, ораторій то що. Щоб діти повною мірою відчували та зрозуміли задум композитора, який пише твір на історичний сюжет, важливо, щоб вони знали й навіть пройнялися тими історичними подіями, які лягли в основу твору.

Музика і математика. З давніх-давен до нас дійшов афоризм, що математика і музика - сестри. Давньогрецький філософ Піфагор, один з найперших встановив зв'язок між музикою і математикою. Він створив вчення про звук, вивчав філософську математичну сторону звуку, навіть намагався пов'язати музику з астрономією. Використовуючи особливий інструмент - монохорд,

Піфагор вивчав інтервали, відкривав математичні співвідношення між окремими звуками. Піфагор розвинув вчення про лікування хвороб за допомогою музики. Він вважав, що певні мелодії можуть позбавити людину заздрості, ревнощів, гордині та інших пороків. Ритм, пропорції, варіації, паралелі, протилежності-поняття, притаманні й музиці, і математиці. Ніяк не обійтися без математики при засвоєнні поняття тривалості нот і без цікавих ритмічних малюнків. Музика немислима без нот, кожна з яких має свою тривалість. Рахуючи тривалість нот «раз – і - два – і – три- і - ...», називаємо початок натурального ряду чисел. А такі назви тривалості нот, як «половина, четвертина, восьма, шістнадцята і т.д.» зображаються дробами. Так учні одержують наочне уявлення про співвідношення тривалості.

Музика і фізика. При ознайомленні з музичними інструментами не оминати розповіді про фізику звукоутворення, особливо на струнних інструментах. На уроці визначаються поняття – «звук – як коливання повітря», «Обертон – акустичні звуки, які живуть у вібрації струни». Фізика пояснює, що саме обертони створюють забарвлене звучання – тембр. І чим багатший тембр обертонами, тим красивіше, повніше звучання музичного інструмента. Недарма в знаменитих скрипках Страдіварі співають всі обертони аж до двадцять п'ятого. А там, де їх немає, звук блідий і невиразний. Існує зв'язок між астрономією і музикою. Астрономія – наука, в основі якої лежить краса і гармонія світобудови. У всіх мистецтвах митці по-своєму відображають красу і гармонію. Не секрет для будь-якого допитливого старшокласника, який цікавиться астрономією, що в космосі звуків як таких немає, адже космос – це вакуум, і звуків там просто не може бути. Але вчені наполегливо шукають і записують, відтворюють і розповсюджують деякі сигнали з космосу, звуки та навіть космічну музику. Перший звук з космосу був записаний американським супутником Вояджер, після чого НАСА випустила альбом з космічною музикою. Це електромагнітні хвилі, оброблені та накладені на частоту звукового діапазону, який чує людське вухо.

Сучасну епоху іноді називають інформаційною. **Інформаційні технології** знаходять все більше застосування в різних галузях людської діяльності і музичне мистецтво не є винятком – за допомогою інформаційних технологій можна виконувати різноманітні завдання: від зберігання та відтворення аудіозаписів до створення довершених композицій. Вивчення цих технологій, принципів їх роботи та застосування складають навіть окремий предмет музичної інформатики.

Окрім величезного емоційно – естетичного впливу, такі уроки стають джерелом справжнього мистецького відкриття світу, стимулом до реалізації творчого потенціалу дітей, засобом формування справжнього мистецького смаку. На мою думку, використання міжпредметних зв'язків доцільно використовувати й у позакласній роботі. Це дає змогу вселити в душу кожного учня розуміння, що кожен предмет у школі спрямований на формування освіченої багатогранної особистості. Важливими умовами здійснення міжпредметних зв'язків є творчий діалог вчителя та учнів, самостійна пошукова робота останніх під час підготовки до уроку, широке залучення до проведення уроків учнів асистентів, які готують різні довідки історичного, біографічного, літературознавчого характеру, підбирають ілюстративний матеріал коментують його. Найкращим виявом міжпредметних зв'язків є проведення також інтегрованих уроків. Такі уроки потребують ретельної попередньої підготовки як учителів, які їх проводять, так і учнів. Інтегровані уроки спрямовані на розширення кола знань учнів з даної теми, формування в учнів здатності сприймати предмет різнобічно. У роботі варто приділяти значну увагу вибору форм і методів навчання, використовувати різні нестандартні форми роботи, інноваційні методи навчання («мікрофон», «мозковий штурм», «синтез думок», «Займи позицію», «коло ідей», метод проєктів, метод, рольової гри), що спонукають учнів до активної розумової діяльності, сприяють зростанню інтелекту, розвитку творчих здібностей. А це, своєю чергою, допомагає формувати творчу

особистість. На уроках варто широко застосовувати інформаційно-комунікаційні технології. Використання нетрадиційних форм проведення уроків таких як : урок – подорож, урок – вистава, урок – інсценізація, урок – диспут, урок – спогад викликає жвавий інтерес у школярів, а інтерес, як відомо, є стимулом пізнання, вмотивовує процес навчання.

3.1 Формування естетичного світогляду учня у міжпредметній інтеграції.

Естетичне виховання – невіддільна частина національного виховання і в сучасних умовах є тією складовою виховного процесу, увага до якої щоденно зростає. Крізь призму емоційно-естетичного досвіду поколінь, мистецтво втілює і передає ціннісне ставлення до світу воно є ефективним засобом виховання моральності, патріотичних почуттів, громадянської позиції.

Урок музичного мистецтва сьогодні - це урок у якому найкраще можна сформувані ідеї концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітній школі. Поряд з тим це й урок філософії, мистецтвознавства, країнознавства, де поєднуються знання з географії, історії, літератури інформатики та інших предметів. Особливе місце серед міжпредметних зв'язків при викладанні музики посідають різноманітні мистецькі аналогії – з живописом, кіно, архітектурою, театром, скульптурою. Крім величезного емоційного – естетичного впливу, такі уроки стають джерелом справжнього мистецького відкриття світу, стимулом до реалізації творчого потенціалу дітей, засобом формування справжнього мистецького смаку. Саме під час цих занять дитина усвідомлює, що музика це різновид мистецтва, бо вона твориться не простими словами, а й кольором, пластикою, рухом.

Актуальність теми «Міжпредметні зв'язки на уроках музичного мистецтва як один із засобів формування естетичного світогляду учня» полягає в тому, що уроки музичного мистецтва мають створювати належні умови для реалізації принципів національного й полікультурного виховання, мотивації творчої активності, формування досвіду творчої діяльності та емоційно-ціннісного

сприйняття світу. Музичне мистецтво як навчальний предмет у закладах освіти, синтезуючи в собі найвищі досягнення культури народів світу, має великий арсенал засобів для перетворення її фундаментальних цінностей в індивідуальний досвід учня, дає унікальну і необхідну можливість учитися жити в конкретному соціокультурному просторі. Перекоаний, що для успішного здійснення міжпредметних зв'язків учитель завжди має чітко усвідомлювати, з якою метою встановлюються ці зв'язки та в якій формі це буде зроблено.

Роблячи підсумок можна сказати, що застосування міжпредметних зв'язків, призводить учня до глибокого вивчення предмета, до створення та формування мистецьких, етичних, культурних цінностей. Сила мистецтва надає можливість засвоєння унікальних надбань людства, цінностей багатьох поколінь, а й, щонайперше, сприяє створенню власного духовного світу. Формує чітку ідентифікацію себе як носія певних соціальних, національних, культурних ознак громадянина у суспільстві.

РОЗДІЛ II :
• РОЗРОБКИ УРОКІВ
З МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА.

Уроки для дистанційного навчання.

Танці Польщі, Чехії та Угорщини

Сьогодні ми вирушаємо у подорож до європейських країн Польщі, Чехії та Угорщини. Нас чекає чудова музика цих країн.

<https://sway.office.com/pOEIHEMoTycezXVG?ref=Link>

Перейти до цієї презентації Sway

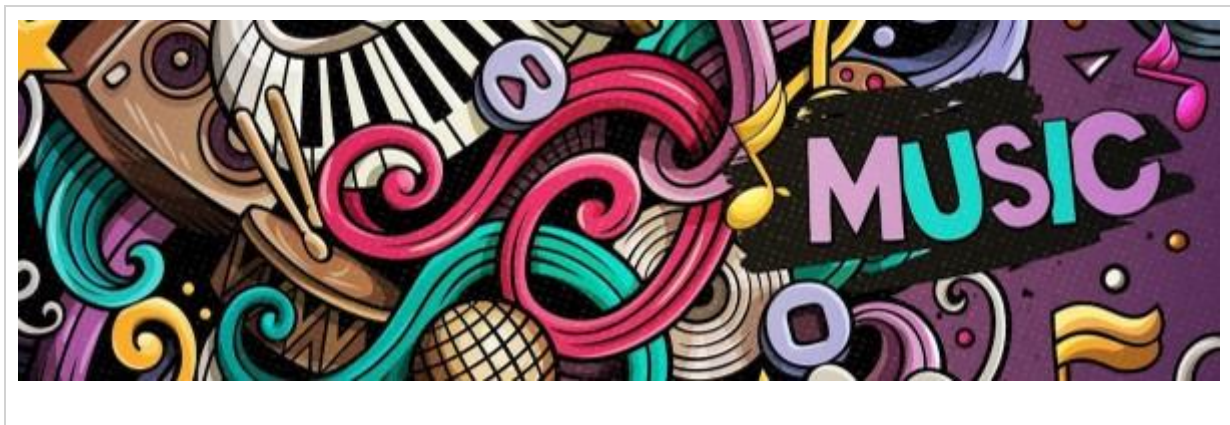

Чарівна Франція

Сьогодні у нас не менш цікава подорож до чудової країни, в якій мріє побувати кожен. А яка це саме країна, вам підкаже музика.

<https://sway.office.com/4up12VIgPZU9pnzB?ref=Link>

[Перейти до цієї презентації Sway](https://sway.office.com/4up12VIgPZU9pnzB?ref=Link)

ЗАРОДЖЕННЯ МУЗИКИ

Уяви собі життя людей на Землі без музики. Немає співу, немає музичних інструментів, не звучать мелодії, ніхто не танцює... Сумно без музики, – скажеш ти. І будеш мати рацію ! Цікаво, як за...

<https://sway.office.com/qxsWPnV4eFhhYySy?ref=Link>

[Перейти до цієї презентації Sway](https://sway.office.com/qxsWPnV4eFhhYySy?ref=Link)

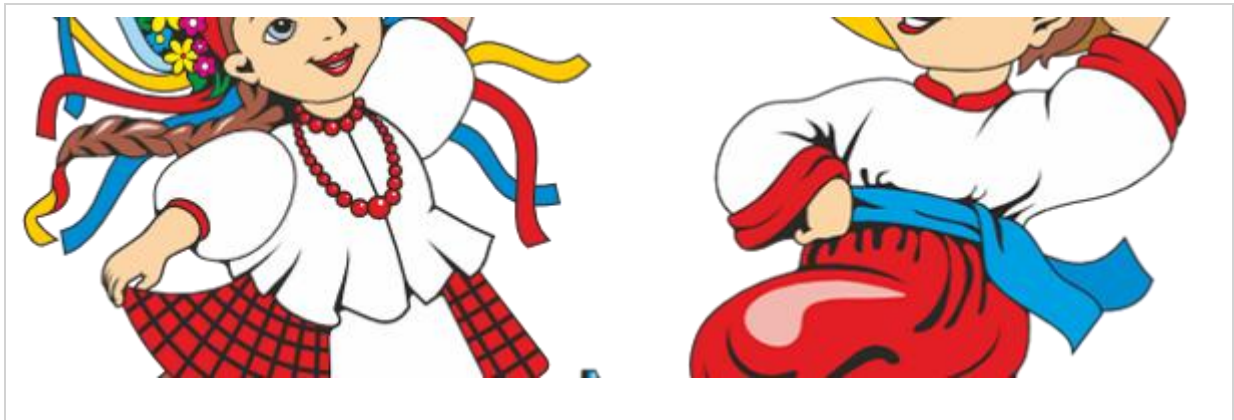

Як розмовляє мистецтво

Мистецтво це один із видів спілкування між людьми. Людина майстер, що створює мистецький твір вкладає певний посил для людини що буде сприймати його. Для створення своїх творів митці в...

<https://sway.office.com/5q2sxjOUlnresQRz?ref=Link>

[Перейти до цієї презентації Sway](https://sway.office.com/5q2sxjOUlnresQRz?ref=Link)

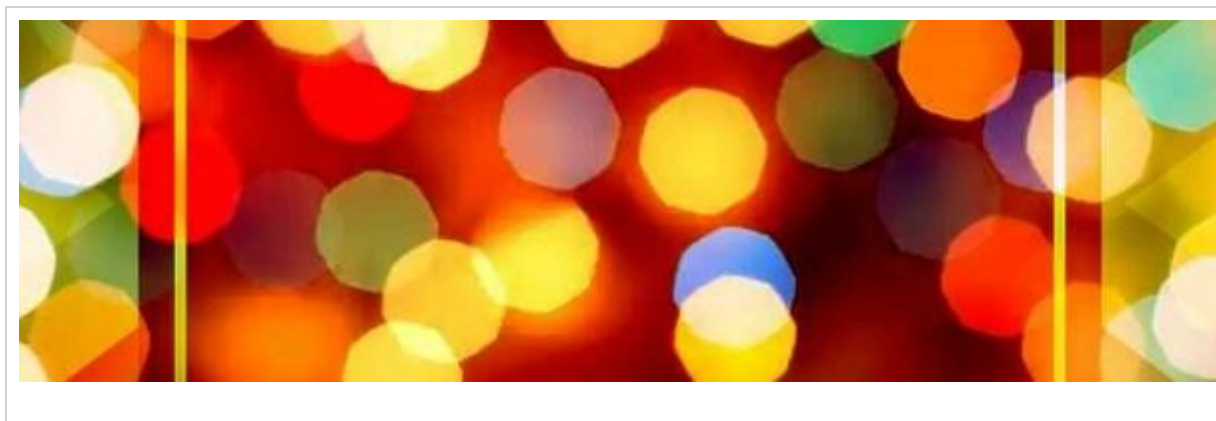

Діти в мистецтві

ПРИВІТ, ДРУЖЕ! ТИ ВЖЕ ЗНАЄШ, ЩО В УКРАЇНІ НАРОДНІ ПІСНІ СПІВАЮТЬ І ДОРΟΣЛІ Й ДІТИ. А ЩО ТОБІ ВІДОМО ПРО ДИТЯЧИЙ ПІСЕННИЙ ФОЛЬКЛОР?

<https://sway.office.com/kZrlrGP0wfJwG9UV?ref=Link>

[Перейти до цієї презентації Sway](#)

Все почалось з пісні

У народі кажуть душа співає. Дослідники виявили, що коли людина співає в мозку виробляються особливі хімічні сполуки, завдяки яким вона відчуває радість, спокій, щастя. Привальний спів - це...

<https://sway.office.com/CXzj81jw27k6kR4n?ref=Link>

[Перейти до цієї презентації Sway](#)

« Щедра осінь »

Інтегрований урок з музики та образотворчого мистецтва у 1 класі.

Мета: Навчати дітей сприймати твори музичного та візуального мистецтва. Вивчити поняття гучні, тихі музичні звуки ;« теплі» та« холодні» кольори. Розвинути відчуття кольору, почуття прекрасного. Вміти втілювати власний задум у творах мистецтва. Виховувати художній смак сприймати та оцінювати мистецькі твори.

Обладнання : музичний інструмент, портрети митців , Таблиця теплі та холодні кольори, презентаційний матеріал картин, підручник« Музика 1» ; кольорові олівці ; медіа програвач.

Хід уроку

I. Організаційний момент

Вхід під музику у клас (звучить музика "Кольоровий світ" слова і музика М. Мазур.). Співоча постава. Музичне привітання.

Музичне вітання 3

The image shows a musical score for a song. It consists of two staves. The first staff starts at measure 3 and is divided into two parts: 'Вчитель' (Teacher) and 'Учні' (Students). The lyrics are 'Дзень дзелень дзвенить дзвінок вже по- чав- ся в нас у - рок.' The second staff starts at measure 5 and is also divided into 'Вчитель' and 'Учні'. The lyrics are 'Доб - рий день! Доб - рий день.'

II. Розспів.

Вступ до теми.

Сьогодні діти у нас незвичайний урок. Ми з вами побуваємо в гостях у справжньої чарівниці феї. А щоб потрапити до неї у гості, нам допоможуть у цьому мистецтво музики, поезії та живопису.

До якої з чарівниць ми з вами потрапимо ? - відгадайте загадку:

Без пензлика, без олівця розфарбувала деревця. Про яку пору року йдеться?

(Осінь)

Так ім'я цієї чарівниці – осінь.

А що наші учні можуть розповісти нам про Осінь. Якою вона може бути.
(Відповіді учнів)

Давайте ми з вами пальчиками спробуємо показати осінь.

(Запропонуйте дітям виконати вправи, візуалізуючи висловлювання про осінь за допомогою пальчиків.)

«Повіяв осінній прохолодний вітерець ...» (*подути на пальці рук*).

«Закружляло листя і полетіло з дерев на землю...» (*поворушити пальчиками, опустити ручки вниз*).

«По листочках застукав дощик: кап-кап-кап...» (*постукати пальчиками по парті*).

«За ним забив град ...» (*постукати кулачками по парті*).

«Потім сніг припорошив ...» (*зробити плавні рухи вперед-назад*).

«І накрив їх сніговою ковдрою ...» (*притиснути руки до парті долонями вниз*).

Минулого Уроку ми теж розучували пісню про осінь, в якій ми дізналися, що в осінню пору збирають урожай. Тож пригадаємо які овочі можна збирати осінню. (*відповідь учнів*).

III. Виконання пісні

В яких фрагментах пісні в нас зустрічаються короткі та довгі звуки. Зверніть увагу чіткість та виразність співу.

Ми корзиночки несем .

(*А. Філіпенко*)

1. Ми корзиночки несем, дружно з піснею ідем
Гей, збирай урожай І на зиму запасай
2. Гей так ти збирай І на зиму запасай.
3. Кукурудзу ми зберем спілих соняхів нарвем
І горох про запас Урожай хороший в нас
Гей, так, про запас Урожай хороший в нас
4. Ти, пузатий кабачок належав собі бочок
Не лінуйсь, час не гай І в корзиночку стрибай
Гей, так, час не гай І в корзиночку стрибай. (*оплески*).

Вчитель розповідає, що музичні звуки можуть бути гучні та тихі. Спробуймо виконати пісню так, щоб перших два куплети звучали голосно, гучно, а останній тихо, спокійно.

IV Актуалізація знань.

- Яка пісня за настроєм? (*весела, бадьора, грайлива, життєрадісна*)

- Якою осінь показали автори пісні? (*щедрою*) вчитель демонструє ілюстрації до пісні.
- А які фарби ви взяли, щоб намалювати веселу яскраву осінь? (*діти демонструють кольори*).
Ці кольори називають художники теплими кольорами, і відносять до них відтінки жовтого, червоного, зеленого, оранжевого кольорів. (*вчитель демонструє палітру теплих кольорів.*)
- що можна намалювати цими кольорами? (*грушу, яблуко апельсин сонце, яскраві листочки*).
- А якими кольорами ви б зобразили радісну, світлу, гучну музику?
- (*теплыми кольорами*).
- Подивіться на репродукції картин. Серед них є картина, яка так і називається «Золота осінь». Це полотно відомого Українського живописця Йосипа Бокшая. Він створив його олійними фарбами, як урочистий і яскравий гімн осені.

V. Слухання музики.

Діти, а осінь може бути іншою? (*так закрити небо темними хмарами, дрібненьким дощем*).

- Послухаймо інструментальну п'єсу грузинського композитора Мераба Парцхаладзе.
- Яку б назву ви придумали до цієї п'єси? інші варіанти «Осінній дощик»
- Яку осінь на вашу думку, малює музичними фарбами композитор? (*сумну, тиху, спокійну, ніжну, здається, що вона ніби плаче*).

А якби ви захотіли намалювати таку осінь. Які фарби взяли (*діти демонструють кольори*).

Більшість кольорів які ви назвали – сині, блакитні, фіолетові сірі називають «холодними». Зверніть увагу на репродукцію картини Йосипа Бокшая «Мукачівський замок» яку осінь зображає ця картина? Які кольори переважають у ній?

Осінь можна намалювати не тільки фарбами або музичними звуками осінь можна намалювати ще й словом. Тож послухаємо :

ЩО НА СПИНЦІ В ЇЖАЧКА?

Що несе на спинці
Спритний їжачок?
Він несе на спинці
Золотий листок.

Що несе на спинці
В дощик і сльоту?
Він несе на спинці

Осінь золоту.

Г. Усач

ЗОЛОТА ОСІНЬ

В парках і садочках,
На доріжки й трави,
Падають листочки
Буро-золотаві.

Де не глянь, навколо
Килим кольористий,

Віти напівголі
Й небо синє-чисте.

Метушні немає,
Тиша й прохолода –
Осінь золота
Тихо-ніжно ходить.

К. Перелісна

ОСІНЬ

Висне небо синє,
Синє, та не те;
Світе, та не гріє
Сонце золоте.

Оголилось поле
Од серпа й коси;
Ніде приліпитись
Крапельці роси.

Які настрої ви відчули від прочитаних віршів учні діляться враженнями

Темная діброва
Стихла і мовчить;
Листя пожовтіле
З дерева летить.

Хоч би де замріла
Квіточка одна;
Тільки й червоніє,
Що горобина.

Здалека під небом,
В вирій летучі,
Голосно курличуть
Журавлів ключі.

Я. Щоголів

VI. Музично ритмічні рухи .

В нас попереду ще багато творчої роботи, тож давайте хвилинку відпочинемо та потанцюємо .

Ми корзиночки несем .

Ми корзиночки несем, (ідуть по колу "несуть перед собою кошик)

Дружно з піснею ідемо

Гей, збирай урожай І на зиму запасай (Зупинились+ пружинка)

Гей так ти збирай І на зиму запасай (оплески із сусідом)

2. Кукурудзу ми зберем (ідем по колу, однією рукою несем корзику, а іншою, тією, що від кола, збираємо урожай)

Спілих соняхів нарвемо

І горох про запас Урожай хороший в нас

Гей, так, про запас Урожай хороший в нас (Зупинились + каблучки)

(у центрі кола лежить кабачок - дитина)

3. Ти, пузатий кабачок (стоять, махають пальчиком"ну-ну-ну)

Належав собі бочок

Не лілуйсь, час не гай І в корзиночку стрибай (стрибають на місці 1 раз)

Гей, так, час не гай І в корзиночку стрибай (оплески).

VII. Практична робота.

А зараз ми з вами будемо справжніми художниками, спробуємо намалювати осінній настрій. Але завдання буде незвичайним, тому що нам треба буде передати у своїх малюнках свої емоції. А допоможуть нам у цьому наші чарівні фарби: «теплі» та «холодні».

(Учні малюють фрактальні малюнки під інструментальну п'єсу. (закривають очі і не відриваючи руки малюють фрактали, замальовують сегменти своїх малюнків, створюючи невеличкі шедеври. Тихо звучить інструментальна п'єса В. Косенко «Пасторальна»).

VII. Підсумок уроку

Вчитель музики. Ось і закінчується наша подорож до чарівниці осені який настрій вона подарувала вам сьогодні зараз дізнаємось із перегляду ваших малюнків *(перегляд робіт вербальне оцінювання.)*

Світ вокальної музики.

(5 клас)

ТЕМА УРОКУ : Світ вокальної музики. Розучування В. Філіпенко «Прийди, прийди, весно красна...». Слухання «У полі береза», «Ми кривого танцю йдемо», «Там де ятрань круто в'ється», «Веснянка» укр. нар. пісня. Види голосів. Вокальні та ритмічні вправи. Розучування пісні В. Філіпенко «Прийди, прийди, весно красна...»

НАВЧАЛЬНА МЕТА: - сприяти засвоєнню учнями жанру професійної та народної – вокальної музики, вивчити види співочих голосів, вміти розрізняти стилі виконання вокальної музики, вивчити пісню В. Філіпенко «Прийди, прийди, весно красна...»

ВИХОВНА МЕТА: - виховувати ціннісне ставлення до музичного мистецтва. Виховувати любов до української народної, та професійної музики . Формувати музичні інтереси учнів.

РОЗВИВАЮЧА МЕТА: розвивати вокально-хорові навички, художнє мислення, естетичний смак.

Тип уроку: комбінований, урок заглиблення у тему.

Обладнання : аудіо записи творів для слухання, схеми, комп'ютер, музичний інструмент електронний підручник« Музичне мистецтво 5» Л. Кондратова. Мультимедійна презентація, портрети композиторів та виконавців музичних творів.

Види діяльності:

Виконання творчих завдань слухання музики;вокально-хорова робота.

Методи навчання: словесний, інтерактивний

Хід уроку

1. Організаційний етап уроку.

Учні заходять до класу під звучання пісні« Як я си заспівам». Організація класу.

2. Актуалізація опорних знань.

Який твір вас зустрів сьогодні? Яку тему ми почали вивчати на минулого уроку ? Сьогодні разом продовжимо пізнавати нове про професійну та народну музику та її жанри. Доповніть вірш і пригадайте назву жанру музики.?

З'єдналися в єдине мелодія та вірш,

І лине пісня щира поміж долин та гір

Скажіть – но назву цього жанру.

Він зветься музика ... (вокальна).

2. Подання теми про світ вокальної музики.

Світ вокальної музики надзвичайно різноманітний і безмежний. Якщо зібрати всі авторські пісні, романси, хори та додати пісні, створені кожним народом за всю історію свого існування, то вийде, мабуть, нескінченна мелодія. Давайте з вами будемо подорожувати світом вокальної музики, та дізнаватись більше про світ співу. Особливістю нашого уроку буде те, що знайомитись ми будемо із вокальною музикою з допомогою фольклору та українських пісень.

[перегляд презентації вокальна музика](#)

Вокальні твори виконують по-різному. Народні пісні співають у народній манері — невимушено, розлого і гучно під супровід народних інструментів або без супроводу (а капела). Сучасна популярна пісня зазвичай звучить під фонограму. Це — естрадна манера виконання, основною рисою якої є легкість і доступність у сприйнятті слухачами. В оперному театрі, концертному залі та філармонії звучить академічна музика, якій притаманна академічна манера співу. Ви вже знаєте, що вокалістів розрізняють не тільки залежно від типу музики, яку вони виконують. Вам легко впізнати (навіть із заплющеними очима) голос мами або тата, голос найкращого друга. Отже, голос людини, як і музичний інструмент, має власний неповторний тембр. Характеризуючи тембр голосу, особливо співацького, часто вживають слова «мелодійний», «приємний» «металічний», «глухий», «м'який» тощо. Проведімо експеримент. Візьміть найнижчий звук, який зможете заспівати, а тоді — найвищий. Це ваш діапазон. Як і музичні інструменти, голос людини має власний діапазон. Ви помічали, що голоси хлопчиків та дівчаток схожі? Це дитячі голоси. Коли підростете, ваш тембр голосу зміниться і стане дорослим — чоловічим або жіночим.

Основою класифікації співацьких голосів є висота.

Серед чоловічих голосів розрізняють бас (низький), баритон (середній), тенор (високий) . Найнижчий чоловічий голос бас профундо, найвищий тенор альтіно.

Серед жіночих — контральто (найнижчий), альт (низький) мецо-сопрано (середній), сопрано (високий). Колоратурне сопрано дуже високий жіночий голос.

Дитячі голоси поділяють на альт (низький) сопрано та дискант (високий).

3. Музичне сприймання.

Слухання музичних творів народних пісень у різних манерах виконання.

1. У полі береза (Ансамбль народної музики Полісся)
2. Ми кривого танцю йдемо (Софія Федина Заслужена артистка України)
3. Там де ятрань круто в'ється (народний артист України Анатолій Солов'яненко)
4. Веснянка (народна артистка України Ніна Матвієнко)

Завдання заповніть таблицю прослуханих музичних творів

П\П	Назва пісні	Автор	Манера виконання	Тембр	Співацький голос	Власне враження від пісні
1	У полі береза	Народна пісня				
2	Ми кривого танцю йдемо	Народна пісня				
3	Там де ятрань круто в'ється	Народна пісня				
4	Веснянка	Народна пісня				

Тембри співочих голосів

Мелодійний   Металічний   Глухий   Приємний   Ніжний
М'який   Світлий   Теплий голос   Густий   Глибокий

Як ви зауважили що остання пісня у нашому завданні має назву веснянка. А чи виконали ви попереднє завдання і підібрали народні загадки, приказки,

прислів'я, чи народні пісні про весну. (учні діляться підібраним матеріалом та своїми малюнками про весну.)

Загадки

Старий Дід мости помостив.
Молода прийшла – мости розвела.

* * *

Тане сніжок, зеленіє лужок,
День прибуває – коли це буває?

* * *

Де вона проходить –
Там травиця сходить,
Квіти розцвітають,
Солов'ї співають.

* * *

Тільки вчора теплий вітер
Вість приніс нам від весни,
А сьогодні дивні квіти
Крізь замети проросли.

* * *

Я найперша зацвітаю
Синім цвітом серед гаю.
Відгадайте, що за квітка,

Бо привітанням журавля

Я пробуджую поля,

Наповняю ручаї

Та заквітчую гаї.

Кожен з вас мене впізна.

Відгадали? Я - ...

* * *

Клюк!

Клюк!

Співа струмок,

Біжить з-під шапки снігу.

Ріка ламає кригу.

То йде ясна

До нас ...

* * *

З-під снігу з'явився,

Прокинувсь од сну,

Усіх запросив

Зустрічати весну.

Прислів'я та приказки :

А весняночка на весну каже: «Кидай сани, бери віз та поїдем по рогіз».
Весна багата водою. Весна багата на квіти, а хліба в осені позичає. Весна днем
красна. Весна — наші отець і мати: хто не посіє, не буде жати. Проспиш
весною — заплачеш зимою. Весна красна квітками, а осінь пирогами. Весна
кличе в поле. Весна не зима – не на піч, а в поле збирайся. Весна – наша отець і
мати: хто не посіє, не буде збирати. У весняну погоду і смутний веселим
буває. У поле вирушай, козаче, вже весна соком плаче.
У березні вже щука-риба може хвостом лід розбити. Березень березовим
віником зиму вимітає, а весну в гості запрошує.

Приказки:

Березень у зими кожуха купив, а на третій день продав. У березні не
байдикуватимеш - восени та на зиму до столу матимеш. У березні сім погод на
дворі. Від березневих дощів земля квітне. Марцеві хвилі — сім змін на день.
Що марець не випече, то цвітень висіче Квітневий день рік годує. Сон на зиму

відклади, а діло у квітні зроби. У квітні ластівка день починає, а соловей — кінчає. У березні поскавчи, а у квітні пограй, то не їстимеш коровай.

Сьогодні ми теж будемо розучувати пісню про весну **В. Філіпенка** «**Прийди прийди весно красна**».

Розспівування та освоєння музичної грамоти

Вправи на дихання. Секвенцій на розспів на склади льо, повторення нот та спів звукоряду. Сольфеджування вправ, метро ритмічні вправи.

5. Розучування пісні В. Філіпенка « Прийди прийди весно красна ».

– Зверніть увагу на інтонацію пісні. Уявіть себе справжніми виконавцями та ще раз проспіваймо пісню. Робота над метроритмом та мелодією пісні.

– Як ви вважаєте, чи гарно ми проспівали пісню?

-- Як ви розумієте поняття «спів»?

Спів – це музика, відтворена людським голосом.

– Чи кожна людина може стати справжнім співаком?

- Що для цього потрібно?

Для того, щоб гарно співати, потрібні слух і голос та бажання працювати.

12. Підсумок уроку та оцінювання роботи учнів.

Про який новий жанр професійної музики ви дізналися на уроці?

Що таке спів? Які манери виконання вокальних творів існують?

Які назви голосів запам'ятали? Які пісні прослухали сьогодні?

Пригадайте виконавців прослуханих музичних творів на сьогоднішньому уроці.

« Краса оркестрової музики. Види оркестрів »

Тема : Краса оркестрової музики. Види оркестрів.

Мета уроку : ознайомити учнів з поняттям оркестр. Вивчити види оркестрів.

ознайомити учнів із музичними інструментами, що входять у склад симфонічного оркестру. Розівчити пісню Н. Май Червона калина.

Виховувати любов до класичної музики. Формувати музичні інтереси учня.

Розвивати вміння розрізняти звучання різноманітних інструментів.

Обладнання : музичний інструмент, мультимедійна дошка, портрет Л. ван Бетховена підручник «Музичне мистецтво 5» набір творчих карток, музичні твори для слухання.

Хід уроку.

1. Організаційний момент. Учні входять у клас під звучання симфонічної музики (марш Радецького Йоган Штраус.)

2. Актуалізація опорних знань : теоретична розминка (*вірю не вірю*)

- Чи вірите ви, що музика може бути лише сольною ?
- Чи вірите ви, що ансамбль це колектив музикантів, які єдино виконують музичний твір? (*Обговорення видів ансамблів: однорідні, мішані, вокально інструментальні.*)
- Чи вірите ви, що ансамбль із чотирьох виконавців має назву октет? (квартет).

(Слово-слово-речення-запитання-відповідь. Приклад портрет Василя Барвінського.)

В. Барвінський – композитор – видатний український композитор XIX- XX ст.- де народився В. Барвінський –В. Барвінський уродженець Тернопілля (*м.Тернопіль 20 лютого 1888 р.*)

В. Барвінський- квартет – струнний квартет- які інструменти входять у склад струнного квартету?- дві скрипки, віолончель контрабас.

- Чи вірите ви, що великий колектив музикантів-інструменталістів, що об'єднує кілька десятків музикантів зазвичай називають оркестром ?

3. Бесіда про особливості оркестрової музики.

Прослухавши останнє запитання нашої теоретичної розминки ви здогадались, що головною бесідою нашого уроку буде оркестрова музика.

Пориньмо у світ оркестрової музики та допомагати нам у цій подорожі буде тематична презентація.

[презентація до уроку](#)

Походження терміну оркестр прийшло до нас із давньої Греції оркестром (точніше «орхестрою») називали круглий, або, пізніше, напівкруглий майданчик театру, на якому грали актори, Термін «оркестр», у значенні місця розташування для музикантів розуміли до середини XVIII ст. де оркестром називалося приміщення для музикантів між глядачевим залом та сценою театру, тобто оркестрова яма. В сучасному розумінні слово «оркестр» - це

колектив музикантів, об'єднаних для спільного виконання різних за характером музичних творів. Існує декілька видів оркестру, які різняться складом музичних інструментів, їх чисельністю, чи манерою виконання музики. Віднайдімо кожен вид оркестру прослухавши літературні твори про них.

В кімнаті зазвучав оркестр,
В репертуарі Бах та Гендель,
Скрипка із флейтою звучить
Мелодія неначе пензель
Чарівно розмальовує листи
що нотами розписані натхненно
Уся кімната в аурі краси
Барокової музики блаженно

Ви здогадались, що мова у вірші іде про камерний оркестр – невеликий за кількістю музикантів колектив, основу якого складають виконавці на струнних смичкових інструментах. Такий оркестр виконує музичні твори у невеликих приміщеннях, кімнатах. з *італійської* «*camero*» кімната.

Труби засіяли променисто,
Марш козацький нагадав часи,
Як і ми, начистивши до блиску,
Гордо труби у строю несли.
Барабан завжди під ліву ногу,
Помагав чеканити ходу,
І оркестр рівняв на Перемогу,
Ветеранів в кожному ряду.
І співали труби своє соло,
У дуеті полоснув тромбон
І неначе небо розколось,
Як заграли флейти в унісон.
Кращої нема напевно в світі,
Музики, як грає духовий,
Що підносить до небес щомиті
І дарує настрої бойовий.

В. Назарук

Наступний вид оркестр це - духовий, музичний колектив який отримав назву від назви музичних інструментів. В його склад входять мідна духова група

музичних інструментів(*труба, тромбон, валторна, туба*), дерев'яна духова група музичних інструментів (*флейта пікало, флейта, кларнет, гобой фагот*), та ударна (*великий, малий барабан, тарілки трикутник*).

Які чарівні музиканти,
Хто відданий мистецтва музі,
А розкривають їх таланти
Їх інструменти – вірні друзі!
Хтось вибрав собі скрипку в пару,
Комусь бандура до душі,
Або цимбали, чи литаври,
Чи барабани - гупачі,
Одному кобза, як сестриця,
Для когось милий контрабас,
І розлилася, як водиця,
Мелодія в серцях у нас!

Фрагмент вірша Р. Лоцман.

Ви вже здогадалися, що вірш присвячений народному оркестру, виду музичного колективу який музикує на народних музичних інструментах. Часто репертуар таких оркестрів теж складається з інструментальних обробок народних пісень танців, то що.

Вважаєш чудес не буває?
В мені визріває протест!
У світі є диво! Я знаю!
То є симфонічний оркестр!
Як тільки підіймуться руки
Й, мов яструб, злетить диригент,
Бурхливою шквальністю звуків
Розіб'ється тиша уцент!
У кожному закутку зали,
Де смуток царів ще за мить,
Відкриваються в вічність портали,
Зрадіє душа! Забринить!
Чарівної палички злети - І нот оживе німота,
Зведуться із звуків намети І музики сила свята.

Фрагмент вірша С. Чорнобіла

Великий колектив музикантів, що виконують симфонічні музичні твори називають симфонічним оркестром. Це один із найбільших музичних

колективів, що використовує красу різних інструментів для створення музичного образу. У склад симфонічного оркестру входять такі групи музичних інструментів як:

- Струна група – скрипки, альти, віолончелі, контрабас.
- Дерев'яна духова – флейта, кларнет, гобой, фагот.
- Мідна духова – труба, валторна, тромбон, туба.
- Ударна - ксилофон великий та малий барабан, трикутник литаври, тарілки, тамбурин, дзвіночки.

4. Слухання музики.

Давайте переглянемо та прослухаємо як звучить симфонічний оркестр на прикладі музичного твору австрійського композитора Людвіга ван Бетховена симфонії № 6 ч. 4 яку ще називають пасторальною.

Бесіда про роль диригента в оркестрі.

Якщо для окремого інструменту потрібен гравець, то для оркестру необхідний диригент, оскільки для людини весь оркестр і є той самий інструмент, на якому можна зіграти чудесні мелодії. Цікаво відзначити, що остаточно диригентське мистецтво оформилося тільки в дев'ятнадцятому столітті. Проте вже на ранніх барельєфах асирійській і єгипетській цивілізацій були зображення, де одна людина з чимось на зразок жезла, керував групою людей, що грають на музичних інструментах. Щось подібне було і в Стародавній Греції, де спеціальна людина за допомогою жестів рук керував виконанням музики. Найближчий родич диригентської палички - скрипковий смичок, оскільки саме їм часто задавав темп концертмейстер або перша скрипка. Слід сказати, що на ранніх етапах розвитку оркестрового виконання воно не було настільки складним, як в цей час. І диригент був не завжди необхідний. Подальше ускладнення симфонічної музики, збільшення кількості інструментів в оркестрі зажадало того, щоб усім цим керував спеціальна людина - диригент. Він тримав у руках особливу паличку у вигляді трубки зі шкіри або просто згорнуті в трубочку ноти. Знайома всім дерев'яна паличка з'явилася тільки на початку дев'ятнадцятого століття. Першим її використовував віденський диригент Ігнац фон Мозель. Цікаво, але спочатку для пристойності диригент керував оркестром, стоячи обличчям до глядачів. Середній оркестр складається з двох-трьох десятків виконавців, а якщо взяти більше, то можна оперувати цифрою близько сотні. Незважаючи на те, що у кожного є власна партитура, у людини може бути своя думка щодо того, як слід грати: тихо, голосніше, швидше, повільніше. Як відомо, скільки людей - стільки думок. Уявіть собі натовп, і кожен - із власним розумінням твору. Кінцевим продуктом такої дезорганізації стане як мінімум какофонія. Тут і потрібний керівник. Той, хто скаже, де грати трохи тихіше, де зробити виразний акцент, як правильно взяти паузу. Складна наука управління оркестром дозволяє в точності давати вказівки як окремим музикантам, так і цілим групам. Тільки так геніальний твір отримує повноту, цілісність і живе у віках.

5. Розучування пісні.

- Вправи для розвитку музикального слуху та голосу.
- Розучування пісні «Червона калина» сл. та музика Н. Май
- Ознайомлення зі змістом, характером та мелодією пісні.
- Розучування першого куплету та приспіву.

6. Творче завдання.

Створення пантбуку види оркестрів.

7. Рефлексія

Вгадай вид оркестру - завдання із презентації .

Оцінювання творчих завдань.

Розгадування кросворду музичні інструменти симфо-оркестру.

ІНСТРУМЕНТИ СИМФОНІЧНОГО ОРКЕСТРУ

- 1.Мідний духовий інструмент, винайдений бельгійським майстром А. Саксом
- 2.Струнний смичковий інструмент
3. Мідний духовий інструмент з низьким звучанням.
- 4.Дерев'яний духовий інструмент, найнижчого регістру.
- 5.ударний музичний інструмент, який складається з кількох рядів дерев'яних пластинок, а звук видобувається за допомогою ударів по них спеціальними ложечками.
6. Мідний духовий інструмент з глибоким м'яким тембром.
7. Ударний музичний інструмент,що складається з двох мідних дисків.
8. Струнний смичковий інструмент низького регістру.
9. Мідний духовий інструмент з м'яким тембром.
10. Ударний музичний інструмент з певною висотою звучання.
11. Дерев'яний духовий інструмент.

		С				С			
		С				И			
		Т				М			
						Ф			
						О			
		К							
В						Н			
						І			
			Т			Ч			
						Н			
			К						
Л						И			
						Й			
			Г						

8. Домашнє завдання .

Прослухати записи музичних творів у виконанні різних видів оркестрів

ВЕСНЯНОЧКА-ПАНЯНОЧКА

(сценарій виховного заходу)

Зал прикрашений штучною зеленню, квітами. Ліворуч від сцени розташована виставка дитячих малюнків та саморобок на тему «Весна».

Тиша. Ледь чутна музика дзвіночків нагадує весняні краплинки.

Сплять на сцені діти-квіти, до часу прикривши свої віночки білими та блідо-блакитними сніговими хустинками. Світає. У вранішньому серпанку з'являється прозоре марево Весни, лагідним голосом промовляє:

Голос весни.

Годі, діточки, вам спать!
Час давно вже вам вставать!
Гляньте: сонечко сміється.
В небі жайворонок в'ється,
В'ється, радісно співає, —
Про весну всім сповіщає!
А весна та чарівниця
Щиро вам несе гостинця:
Пташка, рибка, звір на волі,
Божа пчїлка, квітка в полі, -
Всі весною оживають,
Весну красну прославляють.

На цей заклик поволі пробуджуються діти, відкривають личка, солодко позіхають, прислуховуються. На фоні музики в центрі підіймається проліска і каже:

Проліска.

Світе мій милий, світе мій красний,
Здрастуй, прекрасний!
Сонце ласкаве, сонечко світле,
Здрастуй, привітне!
Струмочки веселі, прозорії, срібні,
Здрастуйте, рідні!
Лагідна, тепла, зелена й ясна
Здрастуй весна!

Фольклорний гурт (разом)

Прийди, Весно, прийди,
Прийди, прийди, красна,
Принеси нам збіжжя,
Принеси нам красок
Прийди до нас, Весно,
Із радістю, із великою,
До нас із милістю! (Кожна дівчина вигукує по одному рядку.)

— Із житом зернистим!
— Із пшеничкою золотистою!
— Із вівсом кучерявим!
— З ячменем вусатим!
— Із просом, із гречкою!
— Із калиною, малиною!
— Із порічками, смородиною!
— Із грушами, із яблуками!
— Із усякою садовоною]
— Із квітами лазуровими!
— Із травою-муравою!

1

(Весь гурт разом.)

Ой ти, пташечко, ой ти, красная,
Ти лети за синє море,
Ти візьми ключі весняні,
Замкни зиму холодну,
Одімкни літо тепле та веселе!

1-й учень

Весна ласкавим сонечком
Збудила плавні, ліс,
І вже пухнастим котиком
Біліє верболіз!

2-й учень

Травичка ніжна кісоньки Зелені запліта,
Й гучна пташина пісенька Полинула з ліска.

1-й учень *(махає рукою)*

Гей, дівчата й хлопці, з хати!
Будемо весну зустрічати!

До залу вбігає веселий фольклорний гурт дівчат, стає в хоровод, співає веснянку «Прийди, прийди, весно!».

Дівчина. Весна — це пора року, що приносить нам особливу радість, адже з її приходом оживає весь довколишній світ, - все навкруги вдягається у свіже запашне листя, квіти.

Дівчина 2. Проте весна дуже шанована в українських обрядах і традиціях ще й тому, що для наших далеких пращурів вона була початком нового року. З перших березневих днів все частіше збиралась молодь просто неба, щоб урочисто привітати молоду красуню гаївками та веснянками. А розпочинати новорічні веселощі обов'язково доручали дітям.

До залу входить фольклорний гурт, веде хоровод, співає веснянку.

Фольклорний гурт

Ой, прийди, весно,
Ой, прийди, красна,
Принеси до нас тепле літечко!
Принеси до нас теплої дощі,
Густії дощі, шовкову траву!
Ой, прийди, весно,
Ой, прийди, красна,
Та пригрій поля, щире сонечко.

Під час виконання гуртом веснянки до залу сходить Весна, в руках у неї кошик з квітковими пелюстками. Весна приєднується до хороводу.

Дівчина 3 . Розійшлись хмарки, сонце глянуло, 2

Забилось в грудках моє серденько.

Ой, прийшла весна,
Ой, прийшла красна,
Принесла мені щастя й радощі!

Весна. Доброго дня усім в цій залі! Ось і я — Весна-красна, прийшла до вас із теплом та радощами. Дякую, що гостинно мене зустрічаєте, веселих пісень мені співаєте.

Пісня «Дівчина- Весна»

Із гурту виходять дві дівчини, звертаються до Весни (відбувається обрядовий діалог).

1-ша дівчина з гурту.

Весняночко-паняночко, де ти зимувала?

Весна

Зимувала у садочку, на кілочку пряла

Пряла на кілочку горобцю на сорочку.

Що виведу нитку - горобцю на свитці,

Що виведу другу – горобцю

Що позоставались кінці - горобцю на штанці.

2-га дівчина

Ой Весно . хороша та красна!

Що ти нам Весно принесла?

Весна (*посипає з кошика підлогу квітковими пелюстками*)

На дерева — цвіту,
А на поле — жита,
На травичку — росу,
На дівчаток - красу,
А на хлопчиків - сили.
Щоб росли й міцніли!

1 дівчина

Що ж ,Веснонько,і ми тобі подарунок приготували .
До залу вбігає танцювальний гурт, виконує гаївку «Гусар».

1-а дівчина.

*У добру годину стелимо новину.
Ой ти, веснонько, веснися,
Чистим полотном обгорнися
Та принеси нам літечко,
Ще й рожевую квіточку.
Та вроди нам житечко,
Озиму пшеницю і всяку пашиницю.*

2-а дівчина.

*Благослови, мати
Весну закликати
Весну закликати
Зиму проваджати.*

3-я дівчина

*Будемо весну стрічати
Та віночки сплітати,
А віночки сплетемо,
Хороводом підемо.*

(Хоровод «Вийди, вийди ,Іванку!»). (Під жваву музику вибігає гурт дівчат та хлопців із глечиками, відерцями, коновками. Обливаються).

1-й хлопець *(лє воду на одну з дівчат).*

Будь здорова, як вода, А Весела, як весна.

1-а дівчина.

Обережно, Іванку, віночок новий, квітки замочиш.

2-й хлопець. А ти на коси, Іванку, на коси, щоб гарно росли.

(Підносить відро над головою дівчини, вона втікає).

1-а дівчина. То тебе полити треба.

Бачиш, який малий,
ніби тебе ніколи весняний дощ не мочив.

2-а дівчина.

Давайте, дівчата, полємо Богдана, щоб добре ріс.

(Дівчатка підбігають до Богдана, обступають кругом, піднімають над ним посуд і ллють воду).

2-й хлопець. Досить, дівчата, а то до неба виросту.

(Пручається, виривається з круга).

3-я дівчина. Куди ж ти, Богдане, то треба три рази.

2-й хлопець. Досить з мене й одного.

3-я дівчина. Три краще, знаєш, як старі люди казали, як підуть навесні три дощі добре, то наповнять три роки голодні.

2-й хлопець. На урожай, то добре, а для мене яка вигода? Сорочка вся мокра, змерз, як цуцик. Дівчата, дівчата, жалю у вас немає. Я ж на ваші сорочки води не лляв, тільки на коси. А ви мене з голови до ніг облили.

4-а дівчина. Здоровий будеш. А сорочка висохне. Он бачиш, як сонечко гарно світить.

2-й хлопець. Зараз я вас з голови до ніг обіллю, ви теж висохнете.

(Бере відерце і заміряється, дівчата пищать і розбігаються). Не бійтесь, сороки, відерце пусте, але я зараз принесу водиці з криниці і всю на вас виллю.

1-а дівчина. Досить обливатися, час уже й гаївки водити.

Весна. Дякую за подарунок. Бачу, полюбляєте ви веселощі та свята. Що ж, покличу я трьох своїх братів-місяців, нехай порадують вас святами. *(Піднімає руки, чаклує.)*

Перший мій брат — Березень синьоокий. *(До залу входить Березень, стає біля — Весни.)*

Другий мій брат - Квітень білолиций. *(До залу входить квітень.)*

Третій мій брат - Травень рум'янощокий. *(До залу входить Травень.)*

Брати-місяці виходять наперед, вітаються з глядачами.

Березень. Вітаємо вас з першим теплим променем сонця!

Квітень. З першою квіткою!

Травень. З першою пташкою!

2 дівчина Розкажіть нам, дорогі гості, хто ви та з чим йшли до нас

Наперед виходить Березень.

Березень

Подихом легким, Подихом чистим

Віє на землю Весна.

Під сонечком теплим

Грайливим струмочком

В березні плаче Зима.

Я — перший весняний місяць — завжди був у пошані, адже ще з дохристиянських часів я розпочинав новий рік. А відбувалося свято нового року 1 березня. У народі кличуть мене по-різному. А своє ім'я — Березень — я дістав від берези, що на початку весни «плаче» солодким соком. Цього року разом зі мною прийде й Вербна неділя тому, всі поспішать до церкви на святкову службу святити вербові гілочки. Як тільки священник скропить вербички свяченою водою, дітлахи та молодь намагаються скоріше дістати собі свяченого прутика.

До залу

вбігають хлопець і дівчина. У руках у них вербові гілочки.

Хлопець (б'є дівчину)

Верба б'є — не я б'ю,

Віднині за тиждень

Буде в нас Великдень!

Дівчина (б'є хлопця)

Не я б'ю - верба б'є,

Недалечко красне яєчко

Будь великий, як верба,

А здоровий, як вода!

Хлопець і дівчина відходять на задній план.

Весна. От який мій перший брат. У народі кажуть про нього:

Березень у зими кожуха купив, а на третій день продав,

Березень всіх місяців варт.

Від березневих дощів земля квітне.

Березень не вірен: то сміється, то плаче.

Наперед виходить Квітень,

Квітень

У мереживо хмаринок

Квітень небо одягає.

Прикрашає цвітом-рястом

Землю чисту аж до краю.

Я — середній брат Весни. Я також славлюся гарними народними святами. Одне з таких свят — Благовіщення, що припадає на 7 квітня. Це свято було дуже шанованим у селян.

«На Благовіщення Бог благословляє усі рослини»,— казали в народі відтак вважалося великим гріхом братися в цей день за будь-яку роботу. Існувало повір'я, що навіть птах не в'є на Благовіщення гнізда.

Весна.

А от які прислів'я пов'язані з Благовіщенням:

До Благовіщення кам'яна весна.

На Благовіщення зими не лай, а саней не ховай

Яка погода на Благовіщення — така й на Великдень.

Квітень. Але найрадісніше свято, яке в цьому році ми святкуємо у квітні – Великдень!. Зранку по всій окрузі лунатимуть веселі святкові дзвони, прославляючи Воскресіння

Господнє. Кожна родина вітатиме своїх сусідів із цією подією: «Христос воскрес!» - «Воістину воскрес!».

Пісня «Писанки»

До залу входять учень - читець

4-й учень

Задзвонив воскресний дзвін,

І розкрились КВІТИ —

Йде народ з усіх сторін —

Як же не радіти?

Що Христос воскрес для нас,

Сонце засіяло,

Що настав весняний час,

Зла - зими не стало!

Розспівалися пташки

Радісно, святково,

Вкрила гори і горбки

Знов трава шовкова.

На травичці веснянки

Там виводять свято —
Не впізнати: чи квітки,
Чи в квітках дівчата?

Весна. Ось як говорять про Квітень в народі:

Квітневий день рік годує.

Квітень - переплітень, бо переплітає трохи зими і трохи літа.

Хто у квітні не сіє, той у вересні не віє.

Квітневої роботи май не підкладай.

Заходить травень

Травень

Соловей гучно славить весну,

Пісня жайвора кличе у поле,

Буйно трав'ям вже вкрилась земля —

Травня подих вже віє простором

Я — Травень — наймолодший брат Весни. «Дождати б до маю, та тоді вже сама природа подбає»,— кажуть у народі. І дійсно, незважаючи на мою примхливу вдачу, люблять мене за те, що разом із моїм приходом навколишній світ постає у всій красі. Природа немовби святкує свою молодість буйним цвітінням, князюванням запашних трав та багатоголосним пташиним співом та веселими маївками.

Виконується «Ой на горі кладочка»

Весна. Саме в травні заготовляли лікарські рослини, які славилися цілющими властивостями цілий рік. Зриваючи рослини, жінка примовляла:

На сцену виходить жінка.

Жінка. Трава-травиця, красна дівиця,

Не я тебе садила, не я поливала:

Господь тебе садив,

Господь поливав —

Всякому християнину на поміч давав!

Весна. От як радує нас привітний травень. І недарма про нього кажуть:

Май — вінець весни.

Почекай, маю, зав'ю тобі квітки в гаю.

Як у травні дощ і грім — буде радість людям всім.

У травні все квітує, а в червні визріває.

Дівчина 4. Весна луки встеляє килимами

Із трав духмяних і квіток ясних.

Повітря сповнене пташиними піснями,
І стільки радості ! І стільки щастя в них !
І на душі від тих пісень світліє.
А сонце ясне стільки ллє тепла!
Все оживає ,квітне і радіє...
Он в синім небі хмарка попливла,
Дощем тепленьку землю окропила,
Умила все на просторі земнім.
Над річкою веселку опустила
Й розтанула у небі голубім.
І заіскрилось всюди, заясніло,
Засміялась квіточка земна.
І на душі від щастя завесніло,
Та що й казати ! Йде у світ весна!
Несе красу, любов, тепло і світло,
Натхненним душам – крила роздає.
Щоб юне щастя на землі розквітло.
Бо кожному під сонцем місце є !
Прикінцева пісня «Квітка щастя».

РОЗДІЛ ІІІ :
НА ДОПОМОГУ
ВЧИТЕЛЮ

Весело вчимо музику :

Нотний стан

П'ять лінійок цих чарівних
Прийняли усіх гостинно.
Тут дієзи і бемолі,
Ключ басовий і скрипковий,
Нотки дружно виступають,
Пісню гарну нам співають.
Отакий гостинний пан,
Його звати – **Нотний стан.**

Для роботи й відпочинку
Має музика хатинку.
Дім у неї особливий –
Скрипковий ключ
Щоб дверцята відчиняти,
Треба ключ надійний мати.
Ключ до музики – з'ясовуй –
Ключ скрипковий

Кожний нотносець звично
Дуже до вподоби всім
Ця чудова цифра – сім!
В небі хтось до купи звів
Сім яскравих кольорів.

Із п'яти тоненьких ліній.
Здавна зветься хатка та –
Нотносець, нотний стан.
П'ять лінійок на папері
Відчиняють ноткам двері
Ви скажіть, як звати їх
П'ять лінійок чарівних?
Для знаків особливих
Збудували хатку з ліній!
Їх неважко рахувать:
Один, два, три, чотири, п'ять!
Відкриває ключ музичний
Дім для нот разом із вами
Ми відкриємо ключами,
Йде за ними без турбот
Ціла низка різних нот.

Повторіть без зайвих
Рівно сім у тижні днів.
Слово лагідне «сім'я»
Складене із «сім» та «я».
І давно відомо всім –

Нот також на світі сім!

Ці малесенькі значки,

Ніби чарівні жучки:
Як написані – мовчать,
Як заграєш їх – звучать.
Ноти можуть так багато!
Будуть нам допомагати
Добре вивчити науку,
Як писать музичні звуки.
Ці кружечки невеличкі
Мають дуже гарні звички:
Нам підкажуть за потреби,
Як співають чи грати треба.

*****

Як зустрілись До і Ре –
кожна ротика дере.
Тут прийшло маленьке Мі:
“Чом співаємо самі?”
Тут спішать Фа, Соль, Ля, Сі –
“Заспіваймо разом всі!”

До – горобчика гніздо.
Ре – пташки серед дерев.
Мі – так весело мені.
Фа – для пісеньки слова.
Соль – співає дівтора.
Ля – розквітла вся земля.
Сі – зроби добро усім.
І вернімось знову в До

Музичні привітання

Дзень-дзе-лень! Доб-рий день! За-кли-ка дзві-нок у клас,
Без-ліч зна-є-мо пі-сень, у-рок му-зи-ки у нас.

Що за но-та бі-ла? Та це но-та ці-ла.
 По-ло-вин-на теж хо-ро-ша, а-ле вдві-чі вже ко-рот-ша.
 Чор-на но-та чет-верт-на, ну а з хвос-ти-ком вось-ма.
 — Нагадаємо, що ціла
 має
 маюць

Помірно

Нам не - ма ще се - ми, ми до шко - ли прий-шли,
 на схо - дин - ку зій - дем, в дру-гий клас пе - рей-дем.
 Лю-бі хлоп-чи-ки й дів-чат-ка, зна-ем без-ліч ми пі-сень.
 За-спі-ва-є-мо спо-чат-ку: «Доб-рий день!»

Музичне вітання 3

Дзень дзелень дзвенить дзвінок вже по-чав-ся в нас у - рок.
 Доб - рий день! Доб - рий день!

Хай со-піл-ки дзвін-ко гра-ють, а скри-поч-ки по-ма-га-ють.

Ось по-слу-ха-ем пі-сень. доб-рий день.

Доб-рий день вам, ді-ти! Я ві-та-ю вас!

Здра-стуй-те, у-чи-те-лю! Здра-стуй, лю-бий клас!

Динаміка (від грецького *dynamis* – сила) в музиці – це сила звучання музичного твору. Під час виконання музичного твору сила звучання змінюється, і ця зміна сили звучання зветься динамічними відтінками, або нюансами.

Таблиця динамічних позначень

Повне італійське позначення	Скорочене позначення	Вимова	Значення
pianissimo	pp	п'янїссїмо	дуже тихо
piano	p	п'яно	тихо
mezzo piano	mp	меццо-п'яно	не дуже тихо
mezzo forte	mf	меццо-форте	не дуже голосно
forte	f	форте	голосно
fortissimo	ff	фортїссїмо	дуже голосно
crescendo	cresc.	крещендо	посилюючи
poco a poco crescendo		поко а поко крещендо	мало помалу посилюючи
piu forte	piu f	п'ю форте	голосніше
meno forte	meno f	мено форте	менш голосно
decrescendo		декрещендо	послаблюючи

diminuendo	dim.	дімінуендо	послаблюючи
poco a poco diminuendo		поко а поко дімінуендо	поступово послаблюючи
smorzando		сморцандо	згасаючи
morendo		морендо	завмираючи
sforzando	sf	сфорцандо	раптове посилення

Темп – це швидкість руху в музичному творі. Розрізняють повільні, помірні та швидкі темпи. Позначення темпів, як і переважної більшості додаткових позначень у нотах пишуться італійською мовою.

Дуже повільні темпи

Largo (ларго) - широко

Lento (ленто) - повільно

Adagio (адажіо) - повільно

Grave (граве) - ваговито, важливо

Повільні темпи

Larghetto (ларгетто) - кілька швидше, ніж Largo

Andante (анданте) - не Торп, спокійно

Sostenuto (состенуто) - стримано

Помірні темпи

Moderato (модерато) - помірно

Andantino (андантіно) - кілька швидше, ніж Andante

Alegretto (Аллегрето) - дещо повільніше, ніж Allegro

Швидкі темпи

Allegro (алегро) - скоро

Vivo (віво) - живо

Vivace (віваче) - живо

Presto (престо) - дуже скоро

Додаткові слова і позначення термінів

piu mosso (пиу моссо) - більш рухливо

meno mosso (мено моссо) - менш рухливого

non troppo (нон Тропп) - не надто

molto (мольто) - дуже

assai (АССА) - вельми, дуже

con moto (кон мотто) - з рухливістю

accelerando (аччілерандо) - прискорюючи

ritenuto (рітенуто) - стримуючи

ritardando (рітардандо) - запізнюючись

rallentando (раллентандо) - сповільнюю

Позначень характеру виконання музичних творів досить багато, їх переліку присвячені цілі словники. У наведеній таблиці вказано найголовніші з них:

Корисні посилання.

ВІРТУАЛЬНЕ ПІАНІНО
ВІРТУАЛЬНА ДОШКА ОН-ЛАЙН
ІНТЕРАКТИВНИЙ АРКУШ
ІГРИ LearningApps
СКЛАДАЄМО ПАЗЛИ
ГЕНЕРАТОР РЕБУСІВ
ОНЛАЙН - ДОШКИ
classroomscreen - ІНТЕРАКТИВНА ДОШКА
thinglink - ДОШКА З МІТКАМИ
СТВОРЕННЯ ПАЗЛІВ
СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ВПРАВ
СТВОРЕННЯ КРОСВОРДІВ
ГЕНЕРАТОР КРОСВОРДІВ
СТВОРЕННЯ КРОСВОРДІВ ОНЛАЙН
СТВОРЕННЯ ГОЛОВОЛОМОК
МУЗИЧНА ЛАБОРАТОРІЯ
ОНЛАЙН ТЕСТИ, КРОСВОРДИ, ОПИТУВАННЯ

ВІДЕО

СТВОРЕННЯ ГІФ-АНИМАЦІЇ
АУДІО КОНВЕРТЕР
СОЄДИНИТЬ ПЕСНИ
ЗМІНИТИ ШВИДКІСТЬ ПІСНІ
ВІДЕОРЕДАКТОР
ФОТОЕФЕКТИ
ФОТОКОЛАЖ
ФОТОКОЛАЖ
СТВОРЕННЯ АЛФАВІТУ
СТВОРЕННЯ ВІДЕО
ОБРОБКА ВІДЕО
ЗМЕНШЕННЯ РОЗМІРУ ВІДЕО

